

Sygn. akt III AUz 36/18

POSTANOWIENIE

Dnia 20 czerwca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie – Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Romana Mrotek

Sędziowie: SA Barbara Białicka(spr.)

SO (del.) Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk

po rozpoznaniu w dniu 20 czerwca 2018 r. na posiedzeniu niejawnym

sprawy L. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.

o wysokość zadłużenia

na skutek zażalenia organu rentowego na postanowienie zawarte w pkt 2 postanowienia Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydziału Pracy

i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 marca 2018 r., sygn. akt VI U 303/17

p o s t a n a w i a :

oddalić zażalenie.

Sygn. akt: III AUz 36/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 marca 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. stwierdził, że L. B. jest dłużnikiem organu rentowego z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne oraz Fundusz Pracy wraz z odsetkami w wysokości 28.417,80 zł.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony wniósł o jej uchylenie, wskazując, że nie opłacał składek, lecz starał się o umorzenie należności oraz rozłożenie ich na raty. Jednakże umorzenie składek zostało mu cofnięte przez organ rentowy i ubezpieczony rozpoczął spłatę zadłużenia ratalnie. W ocenie ubezpieczonego pozwany nie rozliczył potrąceń z emerytury. Ostatecznie ubezpieczony podważył prawidłowość rozliczenia zaległości.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Pozwany odnosząc się do argumentów ubezpieczonego wskazał, że ubezpieczony nie spełnił warunków umorzenia zaległości i prawomocną decyzją Zakład odmówił umorzenia składek. Odmówił również wszczęcia ponownie postępowania o umorzenie nieopłaconych należności, wobec upływu terminu na wystąpienie z takim wnioskiem.

Ostatecznie ubezpieczony cofnął odwołanie, a pozwany wyraził na cofnięcie odwołania zgodę.

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 12 marca 2018 r. Sąd Okręgowy w G. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych umorzył postępowanie w sprawie (pkt 1) oraz zasądził od ubezpieczonego na rzecz pozwanego 900 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2).

Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z treścią art. 203 § 1 k.p.c. pozew może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego aż do rozpoczęcia rozprawy, a jeżeli z cofnięciem połączone jest zrzeczenie się roszczenia – aż do wydania wyroku. Jak zaś wynika

z brzmienia art. 203 § 2 zdanie pierwsze k.p.c., pozew cofnięty nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa. Zgodnie z § 3 w razie cofnięcia pozwu poza rozprawą przewodniczący odwołuje wyznaczoną rozprawę

i o cofnięciu zawiadamia pozwanego, który może w terminie dwutygodniowym złożyć sądowi wniosek o przyznanie kosztów. Gdy skuteczność cofnięcia pozwu zależy od zgody pozwanego, niezłożenie przez niego oświadczenia w tym przedmiocie

w powyższym terminie uważa się za wyrażenie zgody. W świetle art. 203 § 4 k.p.c., sąd może uznać za niedopuszczalne cofnięcie pozwu, zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia, gdy okoliczności sprawy wskazują, że wymienione czynności są sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa.

Z kolei art. 355 § 1 k.p.c. stanowi, że sąd wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew lub jeżeli wydanie wyroku stało się z innych przyczyn zbędne lub niedopuszczalne. Przytoczone przepisy znajdują odpowiednie zastosowanie w postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, przy czym, jak wynika z treści art. 469 k.p.c., sąd uzna cofnięcie środka odwoławczego za niedopuszczalne także wówczas, gdy okoliczności sprawy wskazują, że czynność ta jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa, a także gdy czynność ta narusza słuszny interes ubezpieczonego.

Sąd Okręgowy zważył, iż w przedmiotowej sprawie ubezpieczony cofnął odwołanie wskazując, że do tej czynności skłoniło go pismo wyjaśniające ZUS z dnia 26 stycznia 2018 r. Organ rentowy w treści tego pisma wskazał jakie były podstawy jego działania w sprawie ustalania zadłużenia ubezpieczonego oraz podał sposób rozliczenia potrąceń. Pismem z dnia 26 lutego 2018 r. organ rentowy wyraził zgodę na cofnięcie przez ubezpieczonego odwołania i złożył wniosek o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego. Zdaniem Sądu okoliczności niniejszej sprawy nie wskazują, by czynność ta była sprzeczna z prawem, zasadami współżycia społecznego, zmierzała do obejścia prawa lub naruszała słuszny interes stron. Stąd Sąd orzekający postępowanie umorzył na podstawie wyżej powołanych przepisów.

O kosztach postępowania Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 265) i art. 102 k.p.c.

Sąd Okręgowy odstąpił od obciążania w całości ubezpieczonego kosztami postępowania na podstawie art. 102 k.p.c., który stanowi, że w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Nieobciążanie strony przegrywającej kosztami postępowania powinno mieć miejsce wyjątkowo, tj. w sytuacji, gdy zobligowanie jej do poniesienia tych kosztów byłoby niezgodne z zasadami słuszności. Zastosowanie art. 102 k.p.c. wymaga zaistnienia przesłanek dotyczących nie tylko sytuacji osobistej i majątkowej strony przegrywającej, ale samodzielną przesłankę stanowi również charakter dochodzonego roszczenia, jego znaczenie dla strony, czy też usprawiedliwione okolicznościami sprawy subiektywne przekonanie o przysługiwaniu roszczenia. Mając powyższe okoliczności na uwadze związane z ubezpieczeniowym charakterem dochodzonego roszczenia oraz okoliczności niniejszej sprawy, w której ocenie podlegało roszczenie ubezpieczonego związane z ustaleniem wysokości zaległości składkowych oraz fakt dokonywania przez ubezpieczonego spłaty zadłużenia z emerytury, Sąd Okręgowy uznał, że obciążenie ubezpieczonego kosztami postępowania w całości godziłoby w zasady słuszności i orzekł jak w pkt 2 postanowienia, obciążając ubezpieczonego jedynie ¼ kosztów zastępstwa procesowego, które wynoszą w całości 3600 zł.

Z powyższym postanowieniem Sądu Okręgowego w Szczecinie w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania (punkt 2) nie zgodził się organ rentowy, który we wniesionym zażaleniu zarzucił rozstrzygnięciu naruszenie prawa procesowego, tj. w szczególności art. 98 k.p.c., art. 99 k.p.c., art. 102 k.p.c., art. 203 § 3 k.p.c. w związku z § 2

pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 265), zwanego dalej rozporządzeniem, m.in. przez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie (niezastosowanie) polegające na przyjęciu, że: poniesienie przez ubezpieczonego kosztów zastępstwa procesowego w całości jest niezgodne z zasadami słuszności, tj.: niezgodne z charakterem dochodzonego roszczenia; za zastosowaniem art. 102 k.p.c. przemawia usprawiedliwione okolicznościami sprawy subiektywne przekonanie ubezpieczonego o przysługiwaniu mu roszczenia oraz fakt dokonywania przez ubezpieczonego spłaty zadłużenia z emerytury.

Mając powyższe na uwadze, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia, ewentualnie, o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji oraz nadto o zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym, a w razie uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji – pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach instancji odwoławczej.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, że niniejsza sprawa dotyczy długu ubezpieczonego, a nie np. sprawy o emeryturę lub rentę. Zdaniem organu rentowego nie można zapominać o tym, że to dłużnik swoim postępowaniem doprowadził do powstania długu. Jeżeliby uznać, że co do zasady charakter sprawy o zadłużenie przemawia za zastosowaniem art. 102 k.p.c., to można by tak postąpić niemalże z każdą sprawą cywilną. Skarżący podkreślił, że praktycznie każdy powód może być subiektywnie przekonany o słuszności swojego pozwu. Mimo tego każdy ubezpieczony musi zdawać sobie sprawę, czy płacił składki, czy też nie. Ponadto, fakt spłacania przez ubezpieczonego zadłużenia z emerytury nie jest jego prawem, ale obowiązkiem. Zasada jest, że każda osoba, która ma zadłużenie znajduje się w złej sytuacji majątkowej. Uprzywilejowanie ubezpieczonego z w/w powodów nie znajduje jakiegokolwiek funkcjonalnego uzasadnienia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie okazało się nieuzasadnione.

W ocenie Sądu Apelacyjnego rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego jest prawidłowe, bowiem w rozpoznawanej sprawie zasadnym było odstąpienie, na podstawie art. 102 k.p.c., od obciążania L. B. kosztami postępowania apelacyjnego w całości i zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego jedynie 1/4 kosztów zastępstwa procesowego, tj. 900 zł, które w całości wyniosły 3.600 zł.

Zgodnie z art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Zwrócić należy uwagę, że Kodeks postępowania cywilnego nie konkretyzuje pojęcia „wypadków szczególnie uzasadnionych”, pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73, Lex, nr 7366). Zastosowanie przez sąd art. 102 k.p.c. powinno być oceniane w całokształcie okoliczności, które uzasadniałyby odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i fakty leżące na zewnątrz procesu, zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 1974 r., sygn. akt II CZ 223/73, Lex nr 7379). Do wypadków szczególnie uzasadnionych w rozumieniu art. 102 k.p.c. można także zaliczyć sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu sądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 września 1973 r., sygn. akt I CZ 122/73, OSNC 1974/98). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji prawidłowo stwierdził, że w sprawie zachodzą przesłanki do zastosowania art. 102 k.p.c. W rozważanej sprawie Sąd Okręgowy w pisemnych motywach zaskarżonego orzeczenia trafnie uzasadnił przyczyny nieobciążania odwołującego w całości, a obciążenia go jedynie w części kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego, wskazując jako podstawę rozstrzygnięcia

art. 102 k.p.c. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, iż ubezpieczony mógł mieć uzasadnione przekonanie o konieczności wszczęcia niniejszego postępowania, zważywszy na trudności w spłacie powstałych zaległości z otrzymywanej emerytury. Co istotne, ubezpieczony w toku postępowania nie kwestionował samego faktu nieopłacania składek oraz swojej odpowiedzialności z tego tytułu, a jedynie wysokość zadłużenia, powołując się przy tym na uzasadnione – w ocenie ubezpieczonego – okoliczności dotyczącego błędnego ustalenia jego wysokości. Ponadto zauważyć należy, że ubezpieczony nie uchylał się od obowiązku uiszczania rat, na które rozłożona została jego zaległość, co więcej, dobrowolnie podjął się jej samodzielnej spłaty w momencie, gdy kwota zadłużenia przestała być mu potrącana automatycznie z emerytury. Mając na uwadze powyższe okoliczności, stwierdzić należy, że zasądzenie od odwołującego dodatkowo kosztów postępowania sądowego w pełnej wysokości, tj. 3.600 zł, byłoby sprzeczne z zasadami słuszności.

Sąd Apelacyjny wskazuje, że ocena celowości zastosowania art. 102 k.p.c. w istocie ma charakter dyskrecjonalny. Kwestia trafności jego zastosowania, co do zasady może być objęta kontrolą sądu wyższego rzędu, niemniej jednak ewentualna zmiana zaskarżonego orzeczenia o kosztach powinna następować wyjątkowo, tylko wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2012 r., I CZ 165/11, niepubl.; tak Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 19 października 2012 r., V CZ 46/12, Lex nr 1250792, 26 stycznia 2011 r., IV CZ 103/10, Lex nr 898273, 26 września 2012 r., II CZ 95/12, Lex nr 1232771, w wyroku z dnia 4 listopada 1970 r., III PRN 83/70, Lex nr 14091, Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 30 października 2012 r., III APa 21/12, Lex nr 1236146).

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie było podstaw do podważenia przedmiotowego rozstrzygnięcia z przyczyn wskazywanych przez skarżącego, tym bardziej, że nie wykazał on, iż odstąpienie od obciążenia odwołującego kosztami procesu jedynie w części jest rażąco niesprawiedliwe. W tej sytuacji Sąd Odwoławczy nie widział podstaw do zmiany rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania za pierwszą instancję.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.